

Is er passend onderwijs voor ieder kind?

De herinnering van mijn snuffelstage liet mij niet los en zo ben ik de vraag, 'In hoeverre is er een ondergrens in het speciaal onderwijs (cluster 3) met betrekking tot het aannemen van leerlingen?' gaan onderzoeken. Ik heb veel overhoop gehaald en veel benoemd, maar het ging me vooral om de ondergrens. In dit artikel zal ik de rode draad weergeven. Naar mijn mening is het een relevant onderzoek voor ons als bewegingsonderwijzers, nu passend onderwijs kersvers is ingevoerd. Je gaat stilstaan bij wie wel en wie niet recht op (speciaal) onderwijs hebben en hoe dat dan moet worden vormgegeven.

TEKST EN FOTO'S NYNKE TJEERDSTRA

Als vierdejaars student wordt er van je verwacht dat je je studie beëindigt met een masterpiece. Een onderzoek op hbo-niveau. Het feit dat ik me met een interessant en actueel onderwerp bezig wilde houden en de combinatie van mijn eindstage op het voortgezet speciaal onderwijs de Twijn in Zwolle, een cluster 3 school, zorgde ervoor dat ik stilstond

ik was oprecht verbaasd dat deze kinderen naar school gingen

bij mijn eerste ontmoeting op de Twijn. Dit was met leerlingen van het uitstroomprofiel 'dagbesteding'. Ik was er van overtuigd dat ik niks met 'gehandicapte' leerlingen wilde doen, maar deze leerlingen lieten mij een pas op de plaats maken en ik was oprecht verbaasd dat deze kinderen naar school gingen. Wat deden ze nou eigenlijk in de gymles? Er was naar mijn mening geen sprake van bewegingsonderwijs, zo laagdrempelig in mijn ogen. Ik werd toch getriggerd en zo belandde ik voor mijn eindstage op de Twijn.

Opzet onderzoek

Een gesprek met Wim Ludeke (voorzitter van het College van Bestuur Stichting De

Onderwijsspecialisten) bracht de zaak al wat meer aan het rollen en gaf me inzicht in hoe de overheid te werk gaat. Ik heb eerst de oorsprong en ontwikkeling van het speciaal onderwijs onderzocht. Vervolgens heb ik gekeken of passend onderwijs het antwoord op mijn vraag zou zijn, met name vanuit het oogpunt of de betreffende leerlingen wettelijk en financieel onder zorg of onderwijs vallen.

Zoektocht naar een ondergrens

Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sander Dekker, verklaart in meerdere kamerbrieven voor te willen staan dat zoveel mogelijk kinderen onderwijs kunnen volgen. Dit wordt dus landelijk ondersteund en gewenst. Maar ook op Europees niveau wordt gezegd dat ieder kind recht op onderwijs heeft. Dit is te vinden in het Europese Verdrag voor Rechten van de Mens. Daarin wordt verklaard dat ieder kind het recht en kans heeft om zich te ontwikkelen. Dit betekent dat er geen kind geweerd mag worden van het onderwijs, wat tot gevolg heeft dat er geen ondergrens in het onderwijs mag zijn. Dit maakt onderwijs voor een ieder mogelijk.

Maar is het ook haalbaar dat ieder kind onderwijs volgt? Sommige kinderen zullen misschien beter op hun plek zitten op een dagbesteding. EMB-leerlingen (ernstig meervoudig beperkt) die in het onderwijs terecht komen, zullen niet op het regulier onderwijs geplaatst kunnen worden. Hiervoor is hun zorgvraag te groot

en een reguliere school heeft niet de middelen om dat voor elkaar te krijgen. Deze leerlingen zullen terecht komen op het (V)SO binnen de uitstroom 'dagbesteding'. De uitstroom 'dagbesteding' is echter niet ingericht als een dagbesteding, maar het bereidt leerlingen wel zo goed mogelijk voor op dagbesteding. De uitstroom heeft als doel om alle leerlingen te laten ontwikkelen op eigen niveau. Het is wettelijk vastgelegd dat een (V)SO school een ontwikkelingsperspectiefplan opstelt voor iedere leerling.

Dagbesteding of onderwijs?

Wanneer een leerling de school verlaat en terecht komt op een dagbesteding, dan zijn er verschillende vormen van dagbesteding te vinden. Dagbesteding is te vinden in drie vormen: arbeidsmatige dagbesteding, taak- of activiteitgerichte dagbesteding en belevingsgerichte dagbesteding. De niet arbeidsmatige gerichte dagbestedingen richten zich op recreatie en/of onderwijs. Arbeidsmatige activiteiten zijn vooral gericht op het maken van producten die kunnen worden verkocht of het leveren van diensten.

De leerlingen binnen het uitstroomprofiel zijn verschillend wat hun mogelijkheden betreft. Het onderwijs moet zo goed mogelijk op maat

gemaakt worden. Ondersteuners moeten erachter zien te komen wat een leerling wel en niet kan. Daartegenover wordt dan gezet wat een leerling moet kunnen als hij uitstroomt. Het verschil tussen wat een leerling al kan en nog moet leren wordt het onderwijsaanbod, dat wordt vorm gegeven in een transitieplan.

Even een klein voorbeeldje: Karin, een leerling die geen diepte ziet, wordt vaak zomaar overvallen door een epilepsie aanval en loopt daarom met helm rond, beweegt zich nooit vrij en alleen door de zaal. Altijd met iemand aan de hand. Ze kan niet over obstakels heen en blijft

De leerlingen binnen het uitstroomprofiel zijn verschillend wat hun mogelijkheden betreft

dan stokstijf staan. Ze weet niet wat te doen en stelt zich volledig afhankelijk van haar begeleider op. Je kunt haar nooit alleen laten, dan verzet ze geen stap. Wil ze naar dagbesteding gaan en zich verder kunnen ontwikkelen, dan is het van belang dat ze zelfredzaam wordt in het verplaatsen binnen haar omgeving. Het doel binnen de gymles voor haar zal zijn om meer

zelfvertrouwen te krijgen in haar vermogen om zich te verplaatsen en over obstakels heen te stappen. En dat begint al bij binnenkomst in de gymzaal: met een bank voor haar neus. ‘Kom maar Karin, dat lukt je wel.’

Kerdoelen

Sinds 2013 is het wettelijk vastgesteld dat het (V)SO aan bepaalde kerndoelen moet voldoen. In de kerndoelen wordt omschreven wat scholen hun leerlingen moeten aanbieden. Dit zorgt ervoor dat leerlingen zich kunnen blijven ontwikkelen in de tijd dat ze op school zitten. Kerndoelen zorgen voor een breed en divers onderwijsaanbod en bieden een kader voor (publieke) verantwoording. De kerndoelen worden opgesplitst in leergebiedoverstijgende kerndoelen, die gelden voor elk uitstroomprofiel binnen het (V)SO en leergebiedspecifieke doelen, die specifieke eisen stellen aan een uitstroomprofiel en dus per uitstroomprofiel verschillen.

De inspectie van het onderwijs controleert scholen op de kwaliteit van het gegeven onderwijs. Scholen kunnen dus niet doen en laten wat ze willen ook al worden ze vrijgelaten in hoe zij de doelen vorm geven. Er zijn wel bepaalde eisen waaraan een school moet voldoen. De inspectie van het onderwijs heeft daar waarderingskaders voor opgericht.

Conclusie en relevantie

Hieruit kan worden geconcludeerd dat er in het onderwijs geen ondergrens is. Iedere ouder mag voor zijn kind een beroep doen op het recht van onderwijs. Elk kind moet de kans op ontwikkeling worden geboden. Het wordt ouders vrijgelaten of ze een passende plek voor hun kind zoeken binnen zorginstellingen of onderwijsinstellingen. Het is maar net waar een kind het best tot zijn recht komt en waar hij het best kan worden opgevangen. Scholen moeten door de Wet op passend onderwijs het kind een passende plek bieden, dit kan op de school

van voorkeur van ouders, maar als een school de gevraagde ondersteuning niet kan bieden, dan moet er gezocht worden naar een andere plek. Scholen hebben wel aan bepaalde eisen te voldoen en hebben wettelijke kerndoelen voorgeschreven gekregen door de overheid. Het is dus niet zo dat een leerling met weinig ontwikkelingsmogelijkheden onderwijs kan volgen op een school maar zich verder niet ontwikkelt. De school moet onderwijs op maat bieden voor deze leerling, onderwijs waarin een leerling dus de mogelijkheid heeft zich op zijn niveau te ontwikkelen. De inspectie van het onderwijs heeft namens de overheid de controlerende functie om te checken of scholen aan de gestelde eisen voldoen.

Beste plek?

Wat is de beste plek voor EMB-leerlingen: een school of een zorginstelling? Dit is een lastige vraag. Er is geen eenduidig antwoord

Kerdoelen zorgen voor een breed en divers onderwijsaanbod en bieden een kader voor (publieke) verantwoording

te geven op deze vraag. Zorg en onderwijs moeten samen tot een mening komen over de ontwikkelingsmogelijkheden van een kind en hoe daarbij het kind het best ondersteund kan worden. Het gaat erom om met het kind (al is het nog zo beperkt) te communiceren en contact te maken, om met hart en ziel op zoek te gaan naar manieren om een kind in zijn ontwikkeling bij te staan, om dit op een planmatige en systematische manier te doen in goed overleg met direct betrokkenen (inclusief de ouders). Als dit binnen een school bereikt kan worden: hartstikke goed! Lukt dit binnen een zorginstelling: ook prima!

Zorg of onderwijs

Wanneer is er sprake van zorg en wanneer van onderwijs? Is dit een relevante vraag? Is het nodig om die vraag te stellen? Het ministerie dat de plaatsing financiert, deelt dit in feite in. Komt het geld van het Ministerie van VWS, dan noemen we het zorg en vindt dit plaats op een kinderdagverblijf. Betaalt het Ministerie van OCW, dan krijgt het kind onderwijs en vindt dit plaats op een school. Het is niet nodig om onderwijs ook te implementeren in een zorginstelling net zoals het niet nodig is om van de zorg een onderwijsinstelling te maken. Wel is het nodig om kinderen die plaats te bieden waarin zij het best tot hun recht komen, waarin ze mogen groeien en zichzelf mogen zijn, waarin ze ervaren dat ze competent en volwaardig mens zijn. ■

Nynke Teertstra is vers afgestudeerd van de Calo en nu werkzaam in de invalpoule van Openbaar Onderwijs Zwolle. Ze blijft op zoek naar een mooie baan als vakleerkracht bewegingsonderwijs.

Contact:

nynke.teertstra@gmail.com